

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (description research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการกำกับตนเองและเปรียบเทียบการกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติดระยะต่างๆ คือระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ และระยะกลับสู่สังคมในการรักษาเสพติดของศูนย์บำบัดรักษาเสพติดภาคใต้จำนวน 228 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางประมาณขนาดตัวอย่างจากค่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าเล็ก กลาง ใหญ่ ของโคเฮน (Cohen, 1992) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .01 อำนาจการทดสอบที่ .80 ขนาดอิทธิพลเป็นค่าขนาดกลางและเป็นที่ยอมรับได้ในการวิจัยทางการแพทย์ และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 76 คน ตามแต่ละระยะของการรักษา เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling method) ตามคุณสมบัติคือ เป็นผู้ป่วยอยู่ในระยะถอนพิษยา ฟื้นฟูสมรรถภาพและติดตามผลของการรักษา มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถติดต่อสื่อสารรู้เรื่อง และให้ความยินดีในการตอบแบบสอบถามการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถามการกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้กรอบแนวคิดการกำกับตนเอง ของแบนดูรา (Bandura, 1977) ร่วมกับการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการติดยาเสพติด (ทิพาวดี, 2545; ธงชัย, 2541; สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2543, 2547) และประสบการณ์ในการทำงาน ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดของผู้วิจัย มีจำนวนข้อคำถาม 39 ข้อ ประกอบด้วย การกำกับตนเองขั้นตอนการสังเกตตนเองจำนวน 16 ข้อ การกำกับตนเองขั้นตอนการตัดสินใจจำนวน 14 ข้อ และการกำกับตนเองขั้นตอนการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเองจำนวน 9 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน หาความเที่ยงของเครื่องมือโดยทดลองใช้กับผู้ป่วยยาเสพติดที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficients) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 และแต่ละขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนการสังเกตตนเอง มีค่าเท่ากับ 0.85 ขั้นตอนการตัดสินใจ มีค่าเท่ากับ 0.94 และขั้นตอนการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง มีค่าเท่ากับ 0.89 ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม

คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบด้วยสถิติ f-test ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ร้อยละ 48.7 มีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 25 ปี อายุเฉลี่ย 26.8 ปี ร้อยละ 100 เป็นเพศชาย ร้อยละ 76.3 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 23.7 นับถือศาสนาอิสลาม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 65.8 มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 26.3 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 29.7 มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 36.8 มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 22.4 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มตัวอย่างระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ร้อยละ 57.9 มีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 25 ปี อายุเฉลี่ย 25.68 ปี ร้อยละ 100 เป็นเพศชาย ร้อยละ 71.1 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 28.9 นับถือศาสนาอิสลาม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 63.2 มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 38.2 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 81.5 มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 38.2 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 28.9 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา

กลุ่มตัวอย่างระยะติดตามผล ร้อยละ 63.2 มีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 25 ปี อายุเฉลี่ย 24.59 ปี ร้อยละ 84.2 เป็นเพศชาย ร้อยละ 61.8 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 38.2 นับถือศาสนาอิสลาม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.4 มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 34.2 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 30.3 ไม่มีรายได้และมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 43.4 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 27.6 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา

2. ข้อมูลการเสพยาเสพติด

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ร้อยละ 80.3 ใช้สารเสพติดครั้งแรก คือ บุหรี่ ร้อยละ 56.6 ใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 11 – 15 ปี ร้อยละ 46.1 ใช้ยาเสพติดนาน 1 – 5 ปี ร้อยละ 67.1 มาบำบัดรักษาพยาบาล ร้อยละ 34.2 มาบำบัดรักษาบุหรี่ ร้อยละ 76.3 มารักษาในระบบสมัครใจรักษา ร้อยละ 96.1 มีความตั้งใจในการเลิกยาเสพติด

กลุ่มตัวอย่างระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ร้อยละ 86.5 ใช้สารเสพติดครั้งแรก คือ บุหรี่ ร้อยละ 56.6 ใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 11 – 15 ปี ร้อยละ 39.5 ใช้ยาเสพติดนาน 6 – 10 ปี ร้อยละ 76.3 มาบำบัดรักษาพยาบาล ร้อยละ 38.2 มาบำบัดรักษากัญชา ร้อยละ 78.9 มารักษาในระบบบังคับบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ร้อยละ 93.4 มีความตั้งใจในการเลิกยาเสพติด

กลุ่มตัวอย่างระยะติดตามผล ร้อยละ 73.7 ใช้สารเสพติดครั้งแรก คือ บุหรี่ ร้อยละ 46.1 ใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 11 – 15 ปี ร้อยละ 61.8 ใช้ยาเสพติดนาน 1 – 5 ปี ร้อยละ 56.6 มาบำบัดรักษาขาบ้า รองลงมา ร้อยละ 36.8 มาบำบัดรักษากัญชา ร้อยละ 69.7 มารักษาในระบบบังคับบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ร้อยละ 100 มีความตั้งใจในการเลิกยาเสพติด

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเริ่มใช้สารเสพติดครั้งแรกอายุเฉลี่ย 15.82 ปี อายุน้อยสุด 7 ปี และอายุมากที่สุด 32 ปี ระยะเวลาที่เสพยาเสพติด เฉลี่ย 7.50 ปี ระยะเวลาสั้นที่สุดที่เสพยาเสพติด 1 ปี ระยะเวลามากที่สุดที่เสพยาเสพติด 32 ปี

3. ข้อมูลการเลิกยาเสพติด

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ร้อยละ 26.3 ไม่เคยมีประสบการณ์ การเลิกยาเสพติด ร้อยละ 50 หยุดยาเสพติดได้นาน 1 – 12 เดือน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกยาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 76.3 เป็นปัจจัยด้านความรักความหวังดีของพ่อแม่ รองลงมา เป็นปัจจัยด้านความสมัครใจเลิกยาด้วยตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเอง ร้อยละ 75.0 และ ร้อยละ 72.4 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ร้อยละ 40.8 ไม่เคยมีประสบการณ์ การเลิกยาเสพติด ร้อยละ 38.1 หยุดยาเสพติดได้นาน 1 – 12 เดือน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกยาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 85.5 เป็นปัจจัยด้านความรักความหวังดีของพ่อแม่ รองลงมา ร้อยละ 80.3 เป็นปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

กลุ่มตัวอย่างระยะติดตามผล ร้อยละ 31.6 ไม่เคยมีประสบการณ์ การเลิกยาเสพติด ร้อยละ 38.1 หยุดยาเสพติดได้นาน 1 – 12 เดือน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกยาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 72.4 เป็นปัจจัยด้านความรักความหวังดีของพ่อแม่ รองลงมา ร้อยละ 65.8 เป็นปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

4. การกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการกำกับตนเองเพื่อเลิกยาเสพติด ทุกระยะของการบำบัดรักษา คือ ระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ และระยะติดตามผล พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละระยะของการบำบัดเพื่อเลิกยาเสพติดมีค่าเฉลี่ยเท่ากันทุกระยะ ($\bar{X} = 2.82$, $SD = 0.61$)

5. เปรียบเทียบการกำกับตนเองระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ และระยะติดตามผล

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติดระยะต่างๆ คือระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ และระยะกลับสู่สังคมในการบำบัดยาเสพติดพบว่า ไม่มีความแตกต่างในแต่ละระยะของการบำบัดรักษา ซึ่งกำหนดนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่าการกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติดระยะต่างๆ คือระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ และระยะกลับสู่สังคมในการบำบัดยาเสพติดพบว่า ไม่มีความแตกต่างในแต่ละระยะของการบำบัดรักษา ดังนั้นการบำบัดรักษายาเสพติดต้องให้ผู้ป่วยได้รับการบำบัดรักษาที่ต่อเนื่องตามกระบวนการของการบำบัดจนครบขั้นตอนของการรักษา และสถานบำบัดรักษาควรให้บริการที่ครบขั้นตอน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการให้บริการเพื่อการเลิกยาเสพติดอยู่เสมอ

กิจกรรมการบำบัดรักษาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการสังเกตตนเองของผู้ป่วยให้มากขึ้นในการสังเกตหรือเรียนรู้ตนเองจากการเสพยาหรือติดยาเสพติด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ และการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเองในการเลิกยาเสพติดได้มากยิ่งขึ้น จะได้สอดคล้องกับการกำกับตนเองเพื่อเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยเองได้เร็วยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติด กับผลของการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด และตัวแปรอื่นๆ เช่น อายุ เพศ ระยะเวลาการใช้ ประเภทของยาเสพติด และสัมพันธภาพในครอบครัว

2. ควรศึกษาการกำกับตนเองเพื่อเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยในรูปแบบอื่นเช่น เมทริกโปรแกรม การบำบัดในระบบบังคับรักษาแบบเข้มงวด รูปแบบค่ายบำบัด และในสถานบำบัดของเอกชนอื่นๆ

3. ควรศึกษาติดตามผลการกำกับตนเองเพื่อเลิกยาเสพติดระยะยาว ภายหลังการบำบัดรักษา

4. ควรขยายผลการศึกษาในเรื่องบทบาทของครอบครัวที่สนับสนุนบุตรให้เลิกยา
ได้สำเร็จหลังเข้าบำบัดรักษา
5. ควรมีการศึกษารูปแบบ วิธีการการกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยา
เสพติด